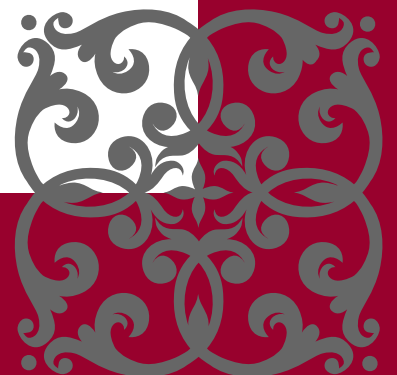

SCIENTOLOGY- KIRKEN

Juha Pentikäinen, ph.d.
Marja Pentikäinen, MS

Helsinki, Finland
Mai 1996

SCIENTOLOGY- KIRKEN

Juha Pentikäinen, ph.d.
Marja Pentikäinen, MS

Helsinki, Finland
Mai 1996

INNHOOLD

Introduksjon	2
Om begrepet religion	3
Religions fem dimensjoner	4
Scientologys religions-filosofiske bakgrunn	6
En ny «bokreligion» på søken etter ortodoksi	7
Scientologers ritualer og livsstil	9
Scientologys rolle i utvekslingen av religioner	11
Scientology som en ny religion	11
A. Erkjennelsesdimensjon	12
B. Følelsesmessig eller emosjonell dimensjon	12
C. Konativ eller atferdsmessig dimensjon	12
D. Sosial dimensjon	13
E. Kulturell dimensjon	13
Konklusjoner	14
Om kilder angående Scientology	15

SCIENTOLOGY- KIRKEN

Juha Pentikäinen, ph.d.
Marja Pentikäinen, MS

Helsinki, Finland
Mai 1996

Denne fellesrapporten er skrevet i januar 1996 av Juha og Marja Pentikäinen. Deres CV-er er oppsummert under.

Juha Pentikäinen, ph.d., er professor og dekan for Institutt for religionsvitenskap ved Helsingfors universitet i Finland, og har vært gjesteprofessor ved Universitetet i Tromsø. Etter å ha tatt sin ph.d.-grad ved Universitetet i Turku i 1968 ble han utpekt til å starte den nye studieretningen for religionsvitenskap ved Helsingfors universitet i 1972. Han har vært gjesteprofessor i religionsvitenskap, kultur- eller sosialantropologi, folkloristikk og skandinaviske studier på universitetene i California, (Berkeley i Los Angeles), Austin i Texas, Minneapolis i Minnesota, Bloomington i Indiana og Sapienza i Roma. Han har vært Finlands delegat i FN og UNESCO og er medlem av og rådgiver for atskillige arbeidsgrupper og komiteer som utnevnes av Finlands regjering og departementer. Juha Pentikäinen har gjort feltarbeid på alle kontinenter, unntatt i Sør-Amerika, og holdt foredrag i mer enn 60 land. I 1994 ble han invitert til å starte opp en ny studieretning og et nytt institutt for religionsstudier på Universitetet i Tromsø. Hans mer enn 20 bøker, 350 artikler og 10 filmer er blitt belønnet med mangfoldige internasjonale priser og grader. I 1995 han ble innstilt til medlemskap av Det finske vitenskapsakademiet.

Marja Pentikäinen, MS, er administrativ sjef for Utlendingskontoret i byen Tammerfors. Etter å ha tatt sin grad i sosialforvaltning, arbeider hun nå på sin doktoravhandling på Universitetet i Tammerfors. Hun har vært sosialrådgiver og leder i dag kontoret hun opprettet i 1989. Hun er foredragsholder ved universitetene i Tammerfors og Helsingfors, medlem av forskjellige ekspertgrupper og komiteer og er rådgiver for den finske regjeringen og Finlands Riksdag i spørsmål vedrørende utlendingers, innvandreres og flyktningers sosiale problemer, verdier og religioner. Hennes publikasjoner omfatter avhandlingen «Kultur er en nøkkel» (1994), «Finsk emigrasjon og immigrasjon» (1995) og en rapport skrevet for UNESCO om utlendinger og flyktninger i Finland. I 1995 ledet hun et panel omkring «Fremtidens familie» på professorenes internasjonale konferanse i Seoul i Sør-Korea.

Introduksjon

Denne fellesrapporten om Scientologykirken er skrevet av en religionsprofessor og en sosialrådgiver og vitenskapsmann. Rapporten fokuserer på Scientologykirkens bakgrunn, historie og nåværende status. Hovedspørsmålet, som blir besvart under, er Scientologys rolle og dens mulige status som «religion»: Er Scientology en religion eller ikke?

Scientologys historie er kort. Den kan enten være startet med publiseringen av *Dianetik: Den moderne vitenskap om mental sunnhet*, av L. Ron Hubbard i 1950, eller ved etableringen av den første Scientologykirken i Los Angeles i California i 1954. Begge er selvfølgelig forbundet til Hubbard (1911–1986) selv, kalt Grunnlegger, og hans tankegang og livshistorie, fordi det var han som både skapte Dianetics' prinsipper og Scientologys doktriner.

Det at Scientology har sine røtter i Amerika, har medført kulturelle detaljer tilknyttet kirken. Dens morsmål har vært engelsk, og dens livsstil er så amerikansk at det noen ganger må ha forstyrret dens anstrengelser på å utbre seg dypere i kulturer som snakker andre språk. Til tross for dette er utbredelsen av Scientologykirken i dag bemerkelsesverdig, selv i land utenfor Vesten.

I løpet av 40 år har Scientologykirken, ifølge en rapport fra kirkens president i 1994, etablert seg i 107 land på alle kontinenter. Antallet av de etablerte organisasjonene, enten en kirke, en misjon eller en hvilken som helst organisert gruppe av praktiserende personer, var da 2318, et antall som har steget raskt.

Veksten er spesielt bemerkelsesverdig i Sentral- og Øst-Europa så vel som i områder av det tidligere Sovjetunionen, fra Moskva og St. Petersburg over til Ukraina, Kasakhstan, Moldova og hele veien til Sibir: 21 nye misjoner i 1994 og 24 i 1995. Ungarn, med over 10 misjoner, er et annet senter i Øst-Europa. Med en veksttendens også i fjerne områder som Kina, Australia, New Zealand, Afrika og Latin-Amerika, nærmer Scientologykirken seg global utbredelse, i det minste geografisk.

Det samlede antallet praktiserende scientologer eller menighetsmedlemmer er millionvis. Det er imidlertid vanskelig å gi nøyaktige tall grunnet kirkens spesielle natur, som utover å gi rom for religiøse ritualer også er en arbeidsplass og et komplekst sosialt senter for de involverte og interesserte, uten å kreve heltidsengasjement fra folkene i og omkring den. Dette er typisk for mange religiøse kirkesamfunn.

Ifølge Den internasjonale Scientologykirken var det i 1994 ca. 8 millioner scientologer over hele verden.

Om begrepet religion

Den akademiske undersøkelsen av religioner begynte i den vestlige verden i starten av det 19. århundret som følge av tankens historie som var inspirert av filosofer i opplysningstiden i det 18. århundrets Europa. Når ny informasjon om eldgamle religiøse tradisjoner (filosofiene i India og Det fjerne østen i særdeleshet) som ble innsamlet av oppdagelsesreisende og misjonærer, nådde de lærde kretsene i Europa, ble det nødvendig å omdefinere selve definisjonen av religion.

Begrepet som inntil da bare hadde betydd kristendom og judaisme – noen ganger også islam – begynte å dekke slike østlige religiøse filosofier som hinduisme, buddhisme, konfusianisme, taoisme, shintoisme, zarathustrisme osv. Den nye studieretningen som kalles «religionshistorie» eller «sammenlignende religion» ble generell og sammenlignende i sine fremgangsmåter.

Religionsfenomenologi indikerte, som en av sine viktigste grener, en så bred variasjon på området at det har vært vanskelig for religionsvitere å komme opp med en kortfattet definisjon – som samtidig ville omfatte det mest essensielle om religiøsitet i seg selv og gjelde for enhver kultivert eller primitiv religion det måtte dreie seg om. En av de mange forsøkene på å definere religion var basert på kriteriet om «Guds»- eller «guddoms»-begrepet, inntil lærde fant at buddhismen, som er én av de såkalte verdensreligionene – i det minste i teorien – forsøkte å vektlegge sin særegne betegnelse som en «ateistisk» religion.

Det snevre begrepet religion, oftere etter påtrykk fra regjeringers embetsmenn enn religionsvitere, trenger fornyet overveielse i vår tids verden. Ordet «religion», som finnes i en eller annen form i de fleste europeiske, dvs. germanske, romanske og slaviske språk, kommer fra det latinske ordet «religio». Dette begrepet omfatter i særdeleshet ideen om å være avhengig av noe «guddommelig». Prinsippet «cuius regio eius religio» på latin betydde følgelig at en keiser eller hertug, siden det 16. århundret i post-reformasjonens Europa, hadde makt til å bestemme på hvilken måte hans landsmenn skulle tro og oppføre seg. Hele problemet med eksistensen av guddommelige eller sosiale «bånd» av denne arten hører den vestlige kulturen til. Selve ideen er faktisk fraværende i mange kulturer i verden.

Så denne vestlige formen for religionsoppfattelse vil bare kunne anvendes på gamle østlige religions-filosofiske tradisjoner ved tvang. Det har til og med blitt uttalt at de tre viktigste variantene av kinesisk verdensoppfattelse – taoisme, konfusianisme og buddhisme – slett ikke er religioner i den vestlige betydningen av ordet, men snarere «tre taoer» eller «veier» til et mål, hvilket er prinsippet om harmoni mellom Yin og Yang.

Det er med andre ord mange kulturer i verden som ser ut til å være veldig religiøse selv om de har greid seg uten «religiøst» relaterte begreper i sine respektive språk. Spesielt i de nordlige kulturene, i den gamle og den nye verdenen, hvor vi har gjort feltarbeid, praktiserer folk animistiske og sjamanske ritualer uten å kalle det religioner. En uttalelse til oss i 1994 fra en kvinnelig Nanay-sjaman i Nedre Amur-regionen i det sørøstlige Sibir er et typisk eksempel på dette: «Kristendom – det er russisk. Vi har bare våre sjamaner.»

Et annet problem i dag vedrører rollen til de mange moderne funksjonelle alternativene til religion. Den nyere verdenshistorien viser at kommunismens, marxismens og maoismens forsøk på å skape en «ikke-religiøs» stat og samfunn, ikke har lyktes så godt. Det menneskelige sinnet har tydelig vist seg å være mer interessert i religiøse anliggender enn man har trodd i disse og andre materialistiske og antroposentriske ideologier, som oppsto i forrige så vel som i dette århundre.

Religions fem dimensjoner

«Det finnes ingen definitiv definisjon av religion som lærde generelt aksepterer.» Idet vi deler denne uttalelsen fra Bryan Ronald Wilson og andre, foretrekker vi under å formulere hovedfaktorene i religion i stedet for en samlet definisjon. Det ser ut til å være mulig å gripe fenomenet som normalt kalles «religion» an fra fem vinkler, som finnes i alle de boklige og ikke-boklige samfunn som det inntil videre har vært mulig å studere. Denne sammenlignende religionsfenomenologi-modellen er presentert mer gjennomført og brukt i praksis i Juha Pentikäinens monografi: «Muntlig repertoar og verdenssyn» (Det finske vitenskapsakademiet, FFC Nr. 219, Helsingfors 1978):

1. Erkjennelsesdimensjonen i religion omfatter de bevisste og intellektuelle faktorene, så som deres syn på universet og verden, deres verdisystem, deres tro på eksistensen av det «overnaturlige», dvs. én eller flere guder eller andre «overnormale» skikkelser og makter som skal våke over deres skjebner, deres behov og deres verdier. Det er typisk for religioner at de bevares gjennom tradisjoner som overføres fra én generasjon til en annen eller fra folk til folk, herunder beretninger, mytologier og anskuelser om de «andre».

Når det gjelder deres opphav kunne det gjøres en vesentlig skjelning mellom boklige og ikke-boklige religioner. Men de muntlig overleverte mytologiene i de ikke-boklige kulturene, den ytterst skjematizerte teologiske dogmatikken i de kanoniske tekstene i «bokreligionene» og de religiøse filosofiene samlet, har alle denne religiøse dimensjonen. Den har ofte blitt uttrykt som kortfattede «trobekjennelser» som har blitt forkynt offentlig av tilhengerne i slike bevisst misjonerende religioner som kristendom, islam og buddhisme i særdeleshet.

2. Hengivenheten eller det emosjonelle nivået henviser til religiøse følelser, holdninger og erfaringer. Mennesket føler vanligvis at det er avhengig av noe overnaturlig, og føler på samme tid en form for tilknytning til det. En religiøs opplevelse er en tilstand med samspill mellom det naturlige og det overnaturlige, en tilstand hvor en religiøs person, eller snarere tradisjon, handler gjennom ham og virkeliggjør et møte med en av de overnaturlige skikkelsene eller maktene som dominerer hans/hennes religiøse anskuelser.
3. Det konative aspektet eller atferdsaspektet i religion kommer til uttrykk i handlinger. Slike handlinger inkluderer ritualer, sosiale praksiser, så som ofringer, bønner, trolldom og overbevisninger som vil hjelpe en person, en gruppe eller et samfunn til, ved tradisjonelle metoder, å oppnå en eller annen form for åndelig forening eller forbindelse med sine overnaturlige figurer.

En annen viktig del av den konative dimensjonen vedrører moral. Utover ritualer og dyrkelse forutsetter religioner normalt en bestemt etisk atferd. Dette blir tydelig, f.eks. i overholdelsen av bestemte normer, slik at de hevdede verdiene kunne oppnås, de av religionen utlovde belønninger kunne oppnås og mulig straff for krenkelse av normene og tabuene kunne unngås.

4. Den sosiale faktoren danner en grunnleggende del av hver religion. Religion forutsetter vanligvis at det eksisterer en gruppe eller en forening som har som plikt å overvåke tilhengernes religiøse synspunkter, utføre bestemte oppgaver sammen og også å kontrollere de troendes kultiske og etiske atferd.

På en større skala arbeider medlemmene i disse foreningene vanligvis noen ganger sammen, til og med som en stat, for å nå de felles målene som pålegges dem av deres felles religion, i denne verdenen eller i «den neste». Selv om religiøs atferd selv i dag er meget sosial og kontrollert, ser de bundne, etablerte religionene ut til å miste mye av sin tidligere betydning. I stedet blir det lagt vekt på privat ikke-bevisst og ikke fastlagt religiøsitet, og mange av de etablerte kirkenes funksjoner blir dermed erstattet av mindre formelle kulturer.

5. Det kulturelle planet er en ofte oversett, men veldig betydningsfull og allsidig faktor. Dette manifesterer seg i all vesentlighet i avhengigheten av religionen, både i tid og rom og i de økologiske, sosiale og kulturelle omgivelsene hvor de respektive religionene praktiseres.

Språk og rasetilhørighet er de to viktigste variablene i «religioner som kulturer». Det som særlig bør tas med i betraktning er det faktum at for mange mennesker betyr «religion» mer en «spesiell levemåte» eller «livsstil» enn en dogmatisk bekjennelse eller avhengighet av en trosbekjennelse. I vår tid er de bevisste nasjonale, etniske og regionale

variablene i selv de såkalte «verdensreligionene» blitt viktige når folk har gjenfunnet sin religions-sosiale-kulturelle identitet etter å ha flyttet til nye miljøer, kommet som flyktninger i nye vertsland og omgivelser, flyttet fra bygdesamfunn til den urbane verden, eller flyttet på gatene og i ghettone i den tredje verdens metropoler.

Konklusjonen av vår undersøkelse er at begrepet «religion» bør blottes for dets teoretiske og vestlige bibetydninger, heller enn å presse det store globale mangfoldet av dette fenomenet til å akseptere en definisjon det ikke passer inn i.

Vi vil gi en generell beskrivelse av Scientologys bakgrunn og religiøse doktriner og praksis, og deretter behandle Scientology ut fra de fem dimensjonene i religion som vi har identifisert.

Scientologys religions-filosofiske bakgrunn

Scientologys visjoner kan finnes i Hubbards velkjente tekster som begynte å komme i 1940-årene, men spesielt fra 1950 da hans bestselger om Dianetics dukket opp.

Forholdet mellom Dianetics og Scientology er både åndelig og historisk så nært forbundet at de kunne karakteriseres som to sider av samme sak. Mens Dianetics stammer fra de to greske ordene «dia» (gjennom) og «nous» (sjel), er Scientology sammensatt av det latinske ordet «scio» (å vite) og dets greske motstykke «logos», og betyr «kunnskap om kunnskap». Når på den ene siden prinsippene i Dianetics ble utgitt som en metode tilhørende en ren «teknologi om sinnet», ble det på den andre siden lagt vekt på at Scientology var en religiøs filosofi.

Selv om det engelske ordet «science» kommer fra det selvsamme greske uttrykket «scio», kunne det være passende å unngå den eksisterende unødvendige forvirringen mellom de to ordene ved å skape en bevisst forskjell i uttalen. En løsning kunne være å uttale «Scientology» på en gresk og «science» på en engelsk måte.

I 1954 ble den første Scientologykirken dannet med dens egen trosbekjennelse formulert av L. Ron Hubbard. Trosbekjennelsen viser klart en forening som stadfester seg selv som en religiøs gruppe. Inkludert i trosbekjennelsen er prinsippene om at «vi i denne kirke tror» at alle mennesker har «like» og «umistelige rettigheter», så vel som uttalelsen om at mennesket «grunnleggende sett er godt», og Guds fire lover som «forbyr mennesket. ...»

Likheter med østlige monistiske religioner som hinduisme, buddhisme og taoisme spesielt, kan finnes i Scientologys lære. Typisk nok har håndbøkene med Scientologys seremonier sin

bakgrunn i mytologier fra religiøse filosofier som hinduisme og buddhisme, og Aristoteles', Spinozas og St. Thomas Aquinas' lære.

Ifølge Scientologys doktrine eksisterer mennesket og søker å overleve på åtte klart kryssende plan som i Scientology-teologi kalles «dynamikker». De spesifikke dynamikkene går fra selvet til familien, til grupper, og videre ut til det åndelige universet (den sjuende dynamikken) og Det høyeste vesenet (den åttende dynamikken), også kalt Uendelighet eller Gud. Hver høyere dynamikk omfatter alle dynamikkene under den.

Begrepet «Gud» eksisterer i Scientologys lære, men på en annen måte enn i jødedom, kristendom, islam og de andre teistiske religionene som har sine røtter i religiøse tradisjoner i Midtøsten. I Scientology er Gud den høyeste av de åtte dynamikkene som individet søker å favne og kjenne fullt ut. Gudsbegrepet i Scientologys lære er veldig personlig – det er egentlig opp til personen selv å definere det fullt ut.

Scientology-doktrinen om det åndelige riket er representert i «thetanen», som er beslektet med begreper i tidlig og ny gnostisisme. Mennesket antas å bestå av thetan, sinn og kropp. Ordet «thetan», som kommer fra den greske bokstaven «theta», brukes i Scientology for å unngå forvirring med tidligere uttrykk for «sjel».

Veien til åndelig bevissthet i Scientology går gjennom «auditering», som er en av religionens to sentrale religiøse praksiser. Auditering henvender seg til thetanen med stadig høyere nivåer av religiøse tjenester, som setter thetanen i stand til å løse traumatiske opplevelser i både denne og tidligere livstider. Denne befrielsen medfører høyere åndelig bevissthet.

Den andre sentrale praksisen i Scientology kalles «trening», som er et konsentrert studium av Scientology-skrifter – skriftene, lydopptakene og filmene av Hubbard. Scientology-doktrinen fastholder at åndelig frelse bare kan oppnås i dette livet gjennom utøvelse av både auditering og trening.

En ny «bokreligion» på søken etter ortodoksi

Scientologykirken har, på linje med etablerte religioner, en omfattende litteratursamling med et komplett bibliotek av tekster, foredrag og film som alt er relatert til L. Ron Hubbards forskning og oppdagelser av menneskets natur og ånden. Dette biblioteket som består av tallrike bøker, inklusive uhyre store encyklopediske bind og tusenvis av båndopptak av foredrag, er et synlig bevis på at Scientologykirken må anerkjennes som en «bokreligion».

Denne tendensen faller sammen med slike verdensreligioner som for eksempel hinduisme, buddhisme, konfusianisme, taoisme, judaisme, zarathustrismen, kristendom og islam.

Den massive samlingen av bøker, foredrag og dokumenter skrevet, innspilt og produsert av L. Ron Hubbard, utgjør Scientologys skrifter. Det er grunnlaget for bestrebelsene til de praktiserende medlemmene av kirken i deres ofte livslange studium og arbeid i retning av Dianetics' og Scientologys endelige mål, som kalles tilstandene Clear og Opererende Thetan.

Autoriserte tekster spiller en spesiell rolle for scientologer når det gjelder kunnskapsformidling og tradisjoner, og betraktes tilsynelatende som hellige. Det sammenhengende arbeidet i disse tekstene kalles ikke «teologi» men «teknologi», et begrep som har en veldig spesiell betydning i scientologkretser. Hubbard betraktes som «kilden til teknologi», og hans budskap betraktes som så enestående og uforanderlig at det ikke kan fortolkes av hvem som helst. «Åndelig suksessjon» er viktig, men det er ikke forbundet med personer, som tilfellet er i de fleste kristne kirker, men i stedet til bøker. Ingen i Scientologykirken kan dermed påberope seg noen autoritet som «budbringer» med rett til å tolke Hubbards skrevne eller muntlige budskap i dag eller i fremtiden.

I overensstemmelse med dette ble det i 1982 opprettet et religiøst styre, Religious Technology Center (RTC), i Los Angeles for å inneha «den endelige kirkelige autoritet angående standarden og den rene anvendelsen av L. Ron Hubbards religiøse teknologier». Det er et ansvarlig organ som skal «sikre religionens renhet og Scientologys skrifter». Dets oppgave har vært å beskytte Hubbards tekster, ikke å fortolke dem.

Opprettelsen av RTC symboliserer en klar tendens i retning av ortodoksi, hvilket er et vanlig trekk for andregenerasjonen i dannelsen av enhver religion. Når en religion skal etableres, er det ofte nødvendig å sette opp en «kanon» for religionen, for eksempel for stridigheter over doktriner eller andre grunner, for å skille mellom det dogmatisk «vesentlig» og «de andre» tekstene, for å beskytte budskapet til profeten og doktrinens renhet mot kjeterske og sekteriske bestrebelser.

En annen viktig prosess i forbindelse med dette er ideen om moderkirkens autoritet. The Founding Church of Scientology i Washington D.C. var den første moderkirken, før denne rollen ble gitt til Scientologykirken i California på midten av 1960-årene. Siden stiftelsen av Church of Scientology International (CSI) i 1981 er denne rollen på en naturlig måte skiftet til den nylig opprettede gruppen som nå betjener alle Scientologykirker fra dets hovedkvarter i Los Angeles.

Scientologers ritualer og livsstil

Hubbard kalles Grunnlegger av sin menighet. Dette samsvarer med en viktig skjelning foretatt i sammenlignende studier mellom «grunnlagte» og «etniske» religioner. De førstnevnte sporer deres opprinnelse til en eller annen person, selv når han ikke anser seg for å ha grunnlagt religionen (Jesus, Kong-fu-tse, Lao Tse). De sistnevnte har ikke noen navn som skal huskes, men har i stedet muntlige, etniske tradisjoner. En nødvendig prosess i oppbyggingsprosessen av enhver grunnlagt religion skjer når en indre krets av menigheten trer frem og samler seg rundt deres mester og er klar til å følge ham. Da en gruppe tilhengere besluttet seg for å etablere Scientologykirken i 1954, ble L. Ron Hubbard naturligvis kirkens åndelige leder. Etter å ha bestemt seg for å trekke seg tilbake fra sine plikter som direktøren for den voksende kirken, ble statusen til Grunnleggeren med tiden legendarisk.

Det ofte kritiske øyeblikket som følger etter stifteren av en religions fysiske død, var ikke særlig problematisk i Scientologys historie, fordi Hubbard i løpet av sitt liv hadde gitt fra seg de formelle funksjonene som leder av sin kirke. Allerede før han gikk bort i 1986, var Grunnleggeren blitt æret, og et rom i hver Scientologykirke rundt om i verden var blitt helliget ham. Uansett hvilken måte det måtte være skjedd på, har denne formen for prosess i en religions-fenomenologisk sammenligning vist seg å være en av de vesentligste i dannelsen av enhver eldre eller nyere religion som betrakter seg selv som å ha blitt grunnlagt av noen.

Selv om Scientologykirker, -misjoner og andre -sentre og -hovedkvarter gir inntrykk av et fungerende sosialt miljø, har de alltid et sted til dyrkelse, et hellig rom til ukentlig andakt og familieseremonier. Grunnleggerens ånd, som ifølge Scientology-skrifter om menneskelig overlevelse, er til stede selv etter at «L. Ron Hubbard forlot sin kropp» ved sin død i 1986, er uttrykt gjennom alle hans mange bøker og bilder.

Scientologykirken har sin egen mytologi om Grunnleggerens liv og lære. Den har også sin egen minnekalender over årsdagene i Grunnleggerens liv og kirkens historie.

Sjøorganisasjonen (eller Sjøorgen) er en spesiell orden som ble grunnlagt i 1967 da Hubbard besluttet å trekke seg tilbake fra sin stilling som Administrerende direktør for kirken for å konsentrere seg om sitt litterære arbeid om bord på et skip. De som den gangen var de første til å følge ham, ble kjernen i den nyetablerte religionen. Som tiden gikk, ble denne gruppen en mytisk modell som ble betraktet og respektert som kjernen blant de mest ivrige medlemmene av kirken. Alle medlemmer av Sjøorganisasjonen arbeider heltid for religionen som stabsmedlem i kirkene på de høyere nivåene. Et bevis for deres engasjement er ansettelseskontrakten i Sjøorganisasjonen som gjelder «for de neste milliarder år».

Denne formen for religiøs orden minner på mange måter om grupper av disipler som samlet seg rundt stiftere av verdensreligioner som Jesus eller Muhammad, eller munkeordenen rundt prins Gautama da han ble Buddha. Det er en veldig spesifikk manifestasjon av religiøs mytologi og symbolisme. Som sådan er det ett av kriteriene vi baserer vår konklusjon at Scientology er en ny religion på.

Det er typisk for medlemmer av kirkens religiøse orden at de til sammen danner en slags utvidet familie som helliger det meste av sin tid til å arbeide for og i kirken, og samtidig tar seg av hverandres daglige samt økonomiske behov, selv barna. Denne formen for livsstil er så vidtspennende at medlemmer av Sjøorganisasjonen vanligvis stifter familie seg imellom. Den menige sjømannsuniformen som bæres av Sjøorganisasjonens medlemmer, er en viktig samlende faktor på et både emosjonelt og sosialt nivå.

Størstedelen av kirkens medlemmer er menighetsmedlemmer som tar del i auditering, kurs og andre av Scientologykirkens tilbud, men bor og arbeider utenfor kirken. De kommer fra alle samfunnslag. De er en del av den lokale Scientology-menigheten og det religiøse samfunnet, og orienterer i forskjellig grad livet rundt Scientology som deres religion. De lever etter Scientologys etikkodekser og standarder og anvender Scientology-prinsipper og -metoder i deres liv, og oppdrar barna sine til å leve og oppføre seg som scientologer.

Mytisk sett overskrider denne åndelige forbindelsen i Scientologys lærer de normale grensene for menneskelig eksistens. I stedet for reinkarnasjon, som for eksempel inngår i hinduismen og buddhismen, har Scientology utviklet en særlig doktrine om «tidligere liv». Scientologer kan fortelle om sine tidligere liv, for eksempel under auditering når de beveger seg til tilstander av Clear og Opererende Thetan, og den harmoniske sinnstilstanden som oppnås som det endelige trinnet på Scientologys vei til åndelig opplysning, noe som minner om buddhistisk opplysning.

Scientologykirken ordinerer prester etter at de har gjennomgått et særlig presteutdanningskurs. De trente og ordinerte prestene, både kvinner og menn, utfører ritualene som beskrevet i de rituelle håndbøkene. De viktige hellige handlingene dekker både prosedyrene for den ukentlige søndagsandakten og «overgangsritene» om de viktigste øyeblikkene i den menneskelige livssyklusen. Scientologykirken har vært nøye når det gjelder dette og har skapt flere modeller for navngiving, bryllup og begravelsseremonier med mønstergyldige prekener holdt av Grunnleggeren.

Scientologys rolle i utvekslingen av religioner

Religioner i dag møtes heller på gaten og i ghettoene i den urbane verden, enn bare i de fredfylte landskapene; religioner og verdensoppfattelser utveksles der folk møtes i deres livs transitthaller, også ved dødsfall, og ofte selv innen familier. Dette angår i særdeleshet Scientologykirken som både er moderne, urban og familieorientert.

Scientologykirken i dag tar aktivt del i interreligiøse dialoger med representanter for de store verdensreligionene så vel som nye religioner som Den forente familie, neo-hinduistiske og -buddhistiske bevegelser. Slike dialoger tar ikke bare opp religiøse spørsmål, men også spørsmål om krig og fred, økologi og forurensning, familiens fremtid, kvinners rolle osv., og nye programmer og funksjoner iverksettes på en global basis.

Scientology som en ny religion

Med redegjørelsen om de fem ovenstående kategoriene i mente, vil vi nå forsøke å betrakte Scientologykirkens rolle og plassering i den raskt voksende mengden av de bevegelser som kalles «nye religioner», hovedsakelig med hensyn til dens lære, praksiser og organisasjoner. Det avgjørende spørsmålet er igjen som følger: Er Scientology en «religion» eller ikke? Denne rapporten kunne sammenlignes med en annen undersøkelse av Bryan R. Wilson, en britisk religionssociolog som har studert Scientology i de følgende dimensjonene for religion i alminnelighet:

- a. Trossetninger, praksiser, forhold og institusjoner i forhold til det overnaturlige, menneskets grunnleggende anliggende osv.
- b. Praksiser som utgjør lydighet, ærbødighet eller tilbedelse.
- c. Det religiøse livs kollektive eller gruppeaktige karakter.

Etter et grundig studium av atskillige verdensreligioner gir Wilson en detaljert beskrivelse av Scientology som teologi og institusjon. Hans viktige og endelige uttalelser omfatter: «religioner endrer seg over tid» og «religion i seg selv gjennomgår forandring».

Wilson har erkjent det viktige poenget i «forandring» når han legger vekt på fakta hvor vi deler hans oppfatning: «nyere religioner» eller «nye bevegelser vil ikke være i overensstemmelse med alle punkter i vår (relativt tidløse) modell». Wilsons avsluttende uttalelse er: «Scientology er en ekte religion og bør betraktes som sådan.»

Som det neste behandler vi Scientology under en religions fem dimensjoner.

A. Erkjennelsesdimensjon

Erkjennelsesdimensjonen i Scientology viser seg i dets unike og detaljerte beskrivelse av verden og universet i dens doktrine om de åtte dynamikkene som oppdeler all eksistens i åtte forskjellige plan med det spirituelle riket og Gud øverst. Scientologers tro på eksistensen av det overnaturlige er innbygd i deres tro på selvet som en ånd – thetanen – og thetanens udødelighet gjennom tusener av tidligere liv, så vel som i deres tro på den åndelige verdenen og på Gud. Det er gjennom disse overnaturlige kreftene og Gud at scientologer bestemmer sin skjebne, sine behov og verdier.

Scientology må helt klart karakteriseres som en kultivert eller «bok»-religion. Dens tradisjoner overføres nesten utelukkende gjennom dens trosbekjennelse og bindene med bøker og foredrag av dens Grunnlegger.

B. Følelsmessig eller emosjonell dimensjon

Scientologys følelsmessige eller emosjonelle dimensjon kan finnes i det tette forholdet mellom Scientology-praksis og det overnaturlige riket. Scientologys religiøse opplevelse ligger i auditering og trening, gjennom hvilke scientologer føler seg i ett med sin åndelige realitet. Denne fordypelsen er spesielt markant i auditering, når Scientology-presten veileder thetanen gjennom tidligere liv og løser tilfeller av åndelig trauma. Gjennom bestrebelsene på å koordinere og balansere sine åtte dynamikker, føler scientologer seg i ett med det åndelige nivået og med Gud. Scientologer tenker på seg selv og andre som ånder (ikke som kropper) som lever langt utover den fysiske dimensjonen. De har generelt en felles holdning og solidaritet med andre vesener og det åndelige universet.

C. Konativ eller atferdsmessig dimensjon

Den konative eller atferdsmessige dimensjonen i Scientology-religionen finnes i dens grunnleggende ritualer – de religiøse praksisene i auditering og trening – og dens overgangsriter – ekteskapsritualer, begravelser og navngiving. Scientology-doktrine krever også de høyeste standardene for etisk atferd hos dens menighetsmedlemmer og har et høyt utviklet system av kodekser for oppførsel som veiledning for sin opptreden. De kan finnes i de generelle prinsippene i Scientologys «etikk- og justissystem» så vel som i de mer spesifikke kodeksene, så som Auditørens kodeks, Supervisorens kodeks, Æreskodeksen og En scientologs kodeks.

D. Sosial dimensjon

Den sosiale dimensjonen i Scientology-religionen er avspeilet i dens komplekse ekklesiologi. Scientologykirkens internasjonale ekklesiologiske hierarki er sammensatt av atskillige nivåer og atskillige spesifikke organisasjoner hvis funksjon er å kontrollere ortodoksi og de enkelte kirkers aktiviteter. Det er Church of Scientology International, «Moderkirken» for det ekklesiologiske hierarkiet, som overvåker praksisen og utbredelsen av religionen globalt sett. Det er Religious Technology Center som er direkte ansvarlig for å holde Scientology-skriftene rene og en ortodoks utøvelse av religionen.

De individuelle kirkene under CSIs overvåkning er arrangert i en hierarkisk orden som avspeiler nivået av religiøse tjenester som de leverer. Det er for eksempel Scientologykirken Flag-serviceorganisasjon i Florida som leverer de høyeste nivåene av Scientologys religiøse tjenester, og de forskjellige «Avanserte organisasjonene» og «Saint Hill-kirkene» plassert over hele verden som leverer mellomliggende nivåer av religiøse tjenester. Under dem er det de lokale Scientologykirkene, -misjonene og uavhengige -prestene som leverer de lavere og laveste servicenivåene. Hvert av disse nivåene er igjen overvåket av en kirkelig organisasjon som er underlagt CSI.

E. Kulturell dimensjon

Scientologys kulturelle dimensjon er både rik og variert. Selv om den er ny har Scientology allerede en særegen kultur som er identifisert gjennom mange unike særpreg. Den har sin egen nomenklatur (oppført i to separate ordbøker) med uttrykk som «thetan», «Clear» og «auditering», for å nevne noen få. Den har sin egen kalender med helligdager, så som L. Ron Hubbards fødselsdag, «Auditørenes dag» og andre datoer som bare har betydning for scientologer. Det er spesielle steder av stor religiøs betydning for Scientology, som medlemmene foretar pilegrimsreiser til, så som Hubbards hjem på Saint Hill Manor i England og Scientologykirken Flag-serviceorganisasjon i Florida.

Scientologer lever sine liv i nøye overensstemmelse med Scientologys skrifter. De anvender Scientology-etikk og -moral i sine daglige gjøremål, i sitt forhold til andre og i oppfostringen av barn. Mange scientologer melder barna sine inn på skoler som bruker Scientology-prinsipper, så som studiemetodene utviklet av Hubbard. Scientologer i alle aldre er stoffrie og sterkt imot bruken av narkotiske stoffer.

De scientologene som er mest engasjerte i sin religion – medlemmer av Sjøorganisasjonen – lever en kollektiv livsstil, tar seg av hverandres daglige og økonomiske behov, så som mat,

innkvartering og medisinske behov, går med karakteristiske uniformer, lever etter særlige skikker, og helliger nesten hele sin arbeidstid i religionens tjeneste. Scientologykirken med alle dens funksjoner er klart en «livsstil» for folk som tjener i dens religiøse orden.

Konklusjoner

Vår gransking ovenfor har indikert at i en moderne verden med mange nye religioner, er det nødvendig med et mer åpent syn på religion og dens globale variasjon enn de sneversynte definisjonene basert på fortolkninger av det latinske begrepet «religio», som den dag i dag ofte blir gjentatt av enkelte regjeringsmedlemmer. De fem variablene som må inkluderes i kategorien religion er 1. den intellektuelle, 2. den emosjonelle, 3. den handlingspregede, 4. den sosiale, og 5. kulturelle faktorer som beskrevet over, først i sin alminnelighet og deretter spesielt i Scientologys tilfelle.

Det er etter vår mening mange grunner til hvorfor Scientology kunne betraktes som en ny religion. Hva som i særdeleshet passer inn i dens kategorisering, er det faktum at det er en ny religion født i Vesten i den meget vestlige betydningen av ordet «religion». Den er klart en manifestasjon av den typen ny «religiøsitet» som er dukket opp i den vestlige verden, som bruker moderne medier i sosiokulturelle nettverk når den sender sitt religiøse budskap ut til et bredere publikum.

I dens ambisiøse forsøk på å bruke fordelene ved dens omfattende nettverk, er den blitt en av de mest «moderne» og «omtalte» religioner i vår tidsalder.

Det som er typisk for mange av de såkalte nye religionene er at de er blitt stemplet som «religioner» av lærde snarere enn av de praktiserende folkene selv. I stedet for å etablere noen faste organiserte formaliteter, foretrekker atskillige nye religiøse bevegelser å være heller løst organiserte grupper. For eksempel har et stort antall nye neo-hinduistiske yoga- eller meditasjonsgrupper ingen organisasjoner, og de hater i det hele tatt å bli betraktet som «religiøse». I deres senere utvikling kunne noen av dem, om nødvendig, imidlertid ha blitt «registrert» kanskje til og med som «vitenskapelige» samfunn, i overensstemmelse med den føderale eller nasjonale lovgivningen som regulerer dannelsen av «religiøse» samfunn og alternative grupper i de respektive landene.

Siden dens grunnleggelse i 1954 er Scientologykirken blitt en av de få nye religioner som alltid har identifisert sine organisasjoner og har gjort en stor innsats for å bli anerkjent som religiøse

grupper. Scientology har riktignok blitt anerkjent som en «kirke» og en «religion» av mange offisielle instanser i forskjellige kulturer i hele verden.

Doktrinen og Scientologykirken i seg selv er relatert til det faktum at de er basert på en moderne amerikansk manns visjon, en som var født i det 20. århundret og som foretrakk å skrive og holde offentlige foredrag snarere enn å predike sitt budskap. Ideen om religion var ikke tilkjennegitt i L. Ron Hubbards første skrifter og lære, som forsøkte å være eksperimentelle og psyko-filosofiske. Dianetics ble således først Scientology da Hubbard i sin etterfølgende forskning oppdaget dens åndelige dimensjon og dens åndelige forbindelser til gamle verdensreligioner.

Scientologys lære har sin bakgrunn i forskjellige religiøse og filosofiske tradisjoner. Budskapet til en ny «bokreligion» som ble utviklet og bekjentgjort av dens Grunnlegger, er samvittighetsfullt nedtegnet og bevart i samlingen av de hellige skriftene. De som et hele tilveiebringer en kilde til religiøse opplevelser, ritualer og flere handlinger, så vel som kirkens sosiale struktur med dens kulturelle mønstre.

Scientologykirkens omfattende sosiale organisasjon med alle dens nettverk og kulturell infrastruktur, er et viktig vitnesbyrd om dens natur som religiøst samfunn, som meget vel kunne karakteriseres som en «religiøs» gruppe. Den maritime mytologien for dens religiøse orden, Sjøorganisasjonen, danner grunnlaget for dens sosiale struktur for de som har besluttet å vie sitt liv fullt ut og evig til Kirkens mål.

På grunnlag av våre kontakter med noen medlemmer av kirken i dens europeiske og nasjonale hovedkvarter i de skandinaviske landene, har vi erkjent at for disse menneskene tilbyr kirken både modeller for deres livsstil og opplevelser som også kan kalles religiøse på et hengivenhets- og konativt nivå.

Vi har således funnet at Scientology er en religion.

Om kilder angående Scientology

En oversikt over den raskt voksende litteraturen om Scientologykirken, antyder at en skjelning kunne i virkeligheten foretas mellom fire kategorier av publikasjoner:

1. Skriftene og de innspilte foredragene og filmene av L. Ron Hubbard som er Scientologys skrifter.

2. Utover det bemerkelsesverdige omfanget av skrifter av L. Ron Hubbard om menneskets natur og hvordan man kan lede det til frelse, har kirken selv produsert og utgitt en hel del tekster og audiovisuelle fremstillinger om dens historie og nåtid, spesielt i forbindelse med dens 40-årsjubileum i 1994; fokuset i disse utgivelsene er på Kirkens kanoniske tekster og dens egen historie.
3. Noen av utgivelsene stammer fremdeles fra det faktum at Scientologykirken har vært i fokus i en kritisk debatt i massemediene i forskjellige land siden dens grunnleggelse i 1954; disse tekstene som kommer fra de utenforstående, er ofte polemiske og forutinntatte.
4. En mer nøytral, religionssosiologisk litteratur om Scientologykirken er vokst i de senere årene. Det er på grunn av oppfattelsen som deles av mange lærde i dag om at Scientology er en «religion». Typisk nok er Scientologykirken blitt anerkjent som en «ny religion» i de fleste nyere håndbøker utgitt av historikere og religionssosiologer som Barker, Holm, Melton, Wilson osv.

De fleste studiene om Scientology er basert på litteratur. Scientologys historie er dog så kort at bemerkelsesverdig ny informasjon kunne oppnås gjennom feltarbeid ved for eksempel intervjuer med framtreddende talsmenn og menighetsmedlemmer, samt ved observasjon. Foruten litteratur har det vært mulig for oss å møte og intervju noen av stabsmedlemmene fra det europeiske, danske og finske hovedkvarteret av kirken i København og Helsingfors, og å observere kirkens funksjoner i praksis. Under utformingen av denne rapporten har vi velvillig fått stilt til rådighet forskjellige dokumenter, håndbøker, trykte og utrykte rapporter relatert til fortiden og Scientologykirkens nåtidige tilstand og dens utvikling i forskjellige land.

JUHA PENTIKÄINEN
MARJA PENTIKÄINEN
Helsingfors, Finland
Mai 1996